

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 389/2017-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. augusta 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou Mgr. Paulínou Naništovou, Sládkovičova 8, Prešov, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 28 C 141/2014 z 26. apríla 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. júla 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 28 C 141/2014 z 26. apríla 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na okresnom súde sa pod sp. zn. 28 C 141/2014 vedie konanie, ktorým sa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“) domáha proti sťažovateľovi ako žalovanému vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

3. Okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu vo výške 200 €. Uvedené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 20. mája 2017. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že napriek skôr uloženej poriadkovej pokute sťažovateľ naďalej neumožňoval sprístupnenie nehnuteľnosti znalkyni ustanovenej okresným súdom. Na základe upozornenia znalkyne okresný súd sťažovateľa 6. apríla 2017 vyzval, aby rešpektoval uznesenie okresného súdu z 15. októbra 2015 a sprístupnil dané nehnuteľnosti na ohliadku znalkyni do 28. apríla 2017. Okresný súd zaslal predmetné oznámenie sťažovateľovi a znalkyni na vedomie.

4. Sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenie mu bolo doručené spolu s už uvedenou výzvou súčasne, a to 20. mája 2017, čím mu bolo znemožnené splniť výzvu súdu dobrovoľne v stanovenej lehote do 28. apríla 2017, pričom automaticky bol sankcionovaný poriadkovou pokutou.

5. Podľa sťažovateľa neoddeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces je ústavná požiadavka preskúmania rozhodnutia súdu nižšieho stupňa súdom vyššieho stupňa, a preto v posudzovanej veci nie je zaručené jeho ústavné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivý proces v podobe možnosti sa brániť proti uzneseniu súdu prvej inštancie opravným prostriedkom. Podľa novej právnej úpravy uvedenej v Civilnom sporovom poriadku (ďalej len „CSP“) v ustanovení § 387 nie je uznesenie o uložení poriadkovej pokuty uvedené vo výpočte rozhodnutí, proti ktorým je odvolanie prípustné, a preto sa sťažovateľ domnieva, že uvedená úprava je protiústavná a porušuje jeho označené práva.

6. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Prešov zo dňa 26.04.2017 sp. zn. 28 C 141/2014 porušené bolo.

Uznesenie Okresného súdu Prešov zo dňa 26.04.2017 sp. zn. 28 C 141/2014 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

Okresný súd Prešov je povinný zaplatiť náhradu trov konania [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] v sume 312,34 € na účet jeho právnej zástupkyne Mgr. Paulíny Naništovej... do 15 dni od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu je rozhodnúť o jeho prijatí na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom ustanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

10. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

11. Zároveň je v súvislosti s namietaným rozhodnutím okresného súdu potrebné pripomenúť, že ústavný súd nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmavať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecného súdu by bola opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou.

12. Podstatou sťažnosti je námietka sťažovateľa, že uloženie poriadkovej pokuty bez akejkoľvek možnosti prieskumu súdom vyššej inštancie môže viesť k svojvôli a arbitrárnemu prístupu súdu prvej inštancie.

13. K tejto námietke ústavný súd v prvom rade uvádza, že taký postup je výsledkom rozumnej úvahy zákonodarcu, ktorá vychádza z toho, že nejde o svojvoľný postup zákonodarcu, a súčasne je jeho zákonná úprava primeraná významu vylučovaného rozhodnutia, ktoré nevyžaduje preskúmanie v inštančnom postupe. Zákonná úprava takého charakteru musí mať výnimočný, priamo v zákone odôvodnený alebo zo zákona vyvoditeľný účel alebo ospravedlnenie. Ak zákonodarca na jednej strane disponuje voľnou úvahou o tom, že by bolo neprimerané zaťažovať odvolacie súdy preskúmaním takých rozhodnutí, jeho postup na druhej strane nesmie prekročiť uvedený limit – rozumný predpoklad, že vylučované rozhodnutie neohrozí alebo nemôže ohroziť dodržiavanie základných práv a slobôd.

14. Na prvý pohľad sa rozhodnutie o poriadkovej pokute vzhľadom na majetkové zameranie a absenciu prieskumu javí ako spôsobilé zasiahnuť do základných práv subjektu, proti ktorému je namierené. Za načrtnutých okolností je preto nevyhnutné vychádzať z podstaty (charakteru) rozhodnutia o poriadkovej pokute a výšky jej možného uloženia.

15. Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového

konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania, a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom. Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri stanovení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 €. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej alebo bagateľnej výške.

16. Zákonodarca vylúčil tieto procesné rozhodnutia z preskúmania nadriadeným súdom a v dôvodovej správe k dotknutému ustanoveniu (§ 102 CSP, pozn.) uviedol, že „*kto raz poruší povinnosť, mal by byť sankcionovaný*“. Tento prístup možno označiť za plne zlučiteľný s princípmi materiálneho štátu, v ktorých je implikovaná aj požiadavka spravodlivosti. Aj s prihliadnutím na to je potrebné zaoberať sa uvedeným rozborom charakteru a výšky poriadkového opatrenia v kontexte účelu dvojinštančnosti konania. Dvojinštančnosť konania je podľa judikatúry ústavného súdu ústavnoprosný princíp, ktorému musí byť podriadená aj organizačná sústava súdov so zákonom ustanovenou pôsobnosťou jednotlivých stupňov súdov (II. ÚS 195/06). Dvojinštančnosť tak, ako ju vyložil ústavný súd v roku 2006, však už nemala s ohľadom na plynutie času a vývoj judikatúry prinajmenšom od roku 2005 oporu v procesnej úprave. Vychádzajúc aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgicku z 23. 6. 1981, Adolf proti Rakúsku z 26. 3. 1982, Feldbrugge proti Holandsku z 29. 5. 1986) dvojinštančnosť nie je všeobecnou zásadou civilného súdneho konania (sporového či mimosporového). V dvojinštančnosti treba vidieť najmä prejav úsilia minimalizovať možné pochybenia v rozhodnutiach súdov prvej inštancie, ktoré je súčasne opodstatnené aj za cenu predĺženia konania (o dobu odvolacieho konania), ako aj za cenu jeho predraženia (o trovy odvolacieho konania).

17. Ak zvážime charakter procesného rozhodnutia (netýkajúceho sa bezprostredne merita veci či iného subjektu než toho sankcionovaného), účel poriadkovej pokuty, jej výšku a najmä to, že k jej uloženiu prispel sám sankcionovaný subjekt, nemožno uvažovať o účelnosti predlžovania a predražovania „konania“ (i neprimeraného zaťažovania všeobecných súdov rozhodovaním o poriadkových opatreniach) iba preto, aby sa

formalisticky učinilo dvojinštančnosť zadosť. Striktné trvanie na formálnych stránkach práva neplní žiadnu rozumnú funkciu, ale naopak, popiera samotný zmysel právnej úpravy (IV. ÚS 19/2012). Zmyslom využitia poriadkového opatrenia je zabezpečenie plynulosti postupu súdu v prebiehajúcim (existujúcom) súdnom konaní, nie jeho rozmnožovanie o ďalšie „konania“, ktoré navyše nemajú pre prerokovávanú vec žiaden význam. Taký stav by bol v rozpore s požiadavkou zdravého rozumu, ktorá nemôže byť irelevantná pre organizáciu a fungovanie materiálneho právneho štátu.

18. Za týchto okolností možno pripustiť, že súčasná právna úprava vylučujúca prieskum rozhodnutí sankčného charakteru v inštančnom postupe je primeraná významu vylučovaného rozhodnutia. Civilné sporové konanie nemusí byť nevyhnutne dvojinštančné; požiadavkám spravodlivého procesu vyhovuje aj konanie vykonané pred súdom iba v jedinej inštancii (napr. § 386 CSP). Ústavný súd k tomuto uvádza, že z ústavnoprávneho hľadiska súdne konanie nie je povinne dvojinštančné s výnimkou vecí trestných, u ktorých táto požiadavka vyplýva z čl. 2 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Jednoinštančné súdnictvo, najmä potom vo veciach objektívne bagateľného významu, teda nijako nevybočuje z ústavných medzí.

19. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť poriadkového opatrenia všeobecného súdu, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Také rozhodnutie by v zásade malo byť nepreskúmateľné nielen nadriadeným súdom, pretože uvedený zákon takúto možnosť výslovne nepripúšťa (čl. 2 ods. 2 ústavy), ale malo by byť vzhľadom na bagateľnú povahu a ústavnoprávny rozmer vylúčené aj z prieskumu vecí ústavným súdom. Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľa nevzhladol. Z prednesených argumentov nevyplýva nič, čo by posunulo prerokovávanú vec do ústavnoprávnej roviny.

20. Vzhľadom na uvedené niet takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavný súd sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

21. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. augusta 2017